

แนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

Guidelines for the Development of Handicrafts from Yan Lipao to
Creative Economy of Nakhon Si Thammarat Province

ชุติวรรณ อัจหาญ* นฤมล ศรารัตน์** และสุวิมล อุไกรษา**

* สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Chutiwan Arhan*, Narumon Saratapun** and Suwimon Ukraisa**

* Home Economics Education Major, Vocational Education Department, Faculty of Education, Kasetsart University

** Vocational Education Department, Faculty of Education, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
1) การดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภ
2) แนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภาสู่
เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล 1) ผู้นำกลุ่ม
จำนวน 3 คน 2) สมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภ
จำนวน 9 คน 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 2 คน และ
4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานหัตถกรรม จำนวน 3 คน การเก็บ
ข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ กึ่งแบบโครงสร้างการวิเคราะห์
ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานของกลุ่มงาน
ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมย่านลิเภ ออกแบบผลิตภัณฑ์
ตามความต้องการของลูกค้า ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการ
ผลิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งที่กลุ่มผ่านออนไลน์ งานแสดง
สินค้า หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการอบรม และ
แนะนำแหล่งเงินทุน ปัญหาและอุปสรรคในการ
ดำเนินงานกลุ่ม คือวัสดุไม่เพียงพอ ผู้จักสานมีจำนวน
น้อย ใช้เวลานานในการทำชิ้นงาน และการจัดระบบ
การตลาด 2) แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์งาน
หัตถกรรมจากย่านลิเภ คือกลุ่มงานผลิตภัณฑ์งาน
หัตถกรรมย่านลิเภควรจัดระบบข้อมูลผลิตภัณฑ์ และ

การถ่ายทอดภูมิปัญญา ผลิตงานหัตถกรรมย่านลิเภตาม
ความต้องการของลูกค้าและคงความเป็นเอกลักษณ์
ดั้งเดิม วิเคราะห์สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ วางแผน
การตลาด รวมทั้งภาครัฐควรผลักดันขีดความสามารถใน
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพัฒนาตลาดของผู้ผลิตและ
ผู้ประกอบการ

คำสำคัญ: ย่านลิเภ งานหัตถกรรมจากย่านลิเภ
เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were to
study: 1) Operations within Yan Lipao Handicraft
group, and 2) Guidelines for the development of
Yan Lipao handicrafts to the creative economy of
Nakhon Si Thammarat Province. This research
was qualitative research. Data were collected
from 3 group leaders; 9 members of the Yan
Lipao handicraft group, 2 government officials,
and 3 experts in handicrafts. Research
instruments was semi-structured interview
protocol. Data were analyzed by content
analysis.

The results found that: 1) the operation of Yan Lipao handicraft groups designed products according to customer needs. They did not use technology for production. They sold products at the group stores, online and trade shows. Government agencies provided training support and recommend funding sources. Problems and obstacles in group operations were not enough materials, a few wickerworkers, taking a long time to do the work, and lack of organizing the marketing system. 2) The guidelines for the development of Yan Lipao handicraft products were the Yan Lipao handicraft groups should organize the product information system and the transmission of wisdom, produce Yan Lipao handicraft according to customer requirements and maintain the original identity, analyze media for public relation, plan the marketing. In addition, the government should push the capability in product development and develop the market of manufacturers and entrepreneurs.

Keywords: Yan Lipao, Yan Lipao Handicraft, Creative economy

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนที่ทรงคุณค่าของไทย จึงถือกำเนิดและถูกใช้ในอดีตอย่างกว้างขวาง แต่กลับถูกมองข้ามไปในยุคของการพัฒนาตามกระแสตะวันตก ด้วยเหตุผลของการก้าวสู่ความทันสมัย จนหลงลืมรากเหง้าของความเป็นภูมิปัญญา (Chuaybamrung, 2011) โดยสะท้อนจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาจำนวน 10 ฉบับชี้ให้เห็นว่าหากประเทศไทยไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยคำนึงถึงคุณค่าวัฒนธรรมและความเป็นไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเทศไทยก็จะก้าวไปสู่ความเป็นสากลโดยหลงลืมความเป็นไทย

(Chuaybamrung, 2011) และจะต้องประสบกับความล้มเหลวเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งในเวลาต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ สืบค้นนวัตกรรมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การทำธุรกิจที่คำนึงถึงสังคมสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีแนวคิดที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศ ให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการใช้ความรู้ การศึกษาการสร้างสรรค์งานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงมาจากรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ (Kiatnakin, 2010) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการขับเคลื่อนดังกล่าว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีทั้งหมด 6 หลักการ โดยหนึ่งในหกคือหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญา และนวัตกรรม โดยมีจุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงของแผนฯ ประเด็นหนึ่งคือ การส่งเสริมเศรษฐกิจกระแสใหม่ อาทิ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจฐานชีวภาพ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (Start Up) และวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018)

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เป็นประเภทหนึ่งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ ซึ่งมีการดำเนินการในกลุ่มธุรกิจต่างๆ เช่น กลุ่มวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ธุรกิจอาหารไทย ธุรกิจการแพทย์แผนไทย และธุรกิจงานฝีมือและหัตถกรรม (Office of the National Economic and Social Development Board, 2009) โดยที่ธุรกิจดังกล่าวเป็นการนำภูมิปัญญา วัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก

ธุรกิจงานฝีมือและหัตถกรรมของไทยมีมากมาย ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของคนในแต่ละภูมิภาคที่มีความแตกต่างกัน ดังเช่น งานหัตถกรรมพื้นเมืองภาคใต้ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมอย่างหนึ่ง ที่ได้มีการสืบสานความรู้ความสามารถและความชำนาญต่าง ๆ มาของคนรุ่นปัจจุบัน อาทิ เครื่องดนตรี งานหัตถกรรมจากย่านลิเภา การจักสานกระจูด รวมไปถึงการแกะสลักหนังตะลุง ฯลฯ (Chanpluluang, 2002)

งานหัตถกรรมจากย่านลิเภาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการยอมรับให้เป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากผลพวงทางภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักนิยมนผลงานด้านหัตถกรรมจักสานพื้นเมืองทั่วโลก และกลายเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้ให้แก่ชาวนครศรีธรรมราช เป็นจำนวนไม่น้อยในแต่ละปี อันเนื่องมาจากความโดดเด่นของงานจักสาน ฝีมือการจักสานอันประณีต ซึ่งเกิดจากความคิดของผู้ทำที่สามารถสร้างสรรค์ลวดลายสานออกมาอย่างวิจิตร และได้คิดค้นประดิษฐ์รังสรรค์รูปแบบลวดลายที่แปลกตาและสวยงามอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ทิ้งความประณีตอันเป็นหัวใจของหัตถกรรมแขนงนี้ไป แต่ในปัจจุบันนี้กลับพบว่าสินค้าหัตถกรรมจากย่านลิเภายังมีคามนิยมอยู่ในวงจำกัด ทำให้จำนวนผู้ผลิตงานหัตถกรรมจากย่านลิเภาลดน้อยลงไปเรื่อยๆ ทั้งนี้อาจจะเพราะสภาพสังคมในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่ต้องรีบหาเงินแข่งกับเวลา ซึ่งตรงกันข้ามกับงานจักสานย่านลิเภาที่ต้องใช้เวลานานในการสานและมีความประณีตมาก ส่งผลให้สินค้าด้านงานหัตถกรรมจากย่านลิเภามีราคาแพง เพราะหากจำหน่ายในราคาถูก ทำให้ผู้ผลิตก็จะมีรายได้ไม่คุ้มค่ากับเวลา ซึ่งหลายคนมองว่าสินค้างานหัตถกรรมจากย่านลิเภามีราคาแพงและล้าสมัย รวมถึงการตลาดยังไม่กว้างขวางและครอบคลุมผู้บริโภค ทำให้สินค้าประเภทหัตถกรรมจากย่านลิเภาไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเท่าที่ควร จึงเป็นสิ่งที่น่าเสียดายหากภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้กำลังจะเลือนหายไป เพราะขาดการ

ช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการผลักดันทางเศรษฐกิจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (Chanpluluang, 2002)

จากความทรงคุณค่า และสถานการณ์ของงานหัตถกรรมจากย่านลิเภาในปัจจุบัน ที่เห็นได้ว่ายังไม่มีการนำแนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไปใช้ในการขับเคลื่อนผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา และแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภาของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งผู้ในกลุ่มหรือผู้เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. การดำเนินงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. แนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

นิยามศัพท์

หัตถกรรมจากย่านลิเภา หมายถึง งานประดิษฐ์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างฝีมือกับความคิดจิตใจ และคตินิยมต่าง ๆ ของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการนำย่านลิเภาที่มีลักษณะเป็นเถาลำต้นมีความเหนียวทนทานมักขึ้นอยู่ในป่าตามภาคใต้ มาสานให้เกิดเป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และโอกาสต่างๆ

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากภูมิปัญญาของคนในชุมชนโดยดึงเรื่องราวทางมรดกวัฒนธรรมผสมผสานกับหลักการทางศิลปะ ในเรื่องของขนาด สัดส่วน รูปทรง ลวดลาย สี สัน รวมถึง การดำเนินงาน การนำเทคโนโลยี และสิ่งต่าง ๆ มาทำให้ผลงานมีความแตกต่างกับท้องตลาดแต่ยังคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้

วิธีการวิจัย

การศึกษาแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ โดย ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ ส่วนระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐของสำนักพัฒนาชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน 2) ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ ตำบลนาเคียน ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลท่าเรือ ตำบลละ 1 คน รวม 3 คน 3) สมาชิกงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ ได้มาจากการแนะนำของผู้นำกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน ส่วนระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ เคยร่วมประชุม สัมมนา เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ กึ่งแบบโครงสร้าง (Semi Structure Interview) จำนวน 3 ชุด โดยแบบสัมภาษณ์ผ่านการพิจารณาตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน แบบสัมภาษณ์แต่ละชุด มีประเด็นดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ คำถามครอบคลุมประเด็น ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม วิธีการจัดการกลุ่ม แนวทางการพัฒนา ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ การใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์

2) แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ คำถามครอบคลุมประเด็น การแนะนำและการสนับสนุน ในด้านการผลิต การตลาด การลงทุน การถ่ายทอดความรู้ การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาอุปสรรค

3) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานหัตถกรรม ครอบคลุมประเด็น การพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ ด้านการดำเนินงานกลุ่ม ด้านการผลิต ด้านการตลาด สถานการณ์ของงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะในปัจจุบัน และการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณานวิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ มาถอดบทความสัมภาษณ์และสรุปประเด็นสำคัญเรียงเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การดำเนินงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มงานหัตถกรรมย่านลือเลาะ มีการก่อตั้งกลุ่มมากกว่า 30 ปี โดยผู้ที่มีความชำนาญด้านงานหัตถกรรมจากย่านลือเลาะ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากสมาชิกไม่เกิน 30 คน ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 50 คน สมาชิกมีประสบการณ์ในการทำงานหัตถกรรมย่านลือเลาะ 15 – 40 ปี เข้าร่วมกลุ่มด้วยต้องการเสริมรายได้ เป็นงานที่มีความถนัด กลุ่มมีเป้าหมายแน่นอน ดังที่ผู้นำกลุ่มระบุว่า *“อยากให้ชาวบ้านมีอาชีพ*

สร้างรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นงานที่ชาวบ้านถนัด และทำกันอยู่แล้ว” และสมาชิกกลุ่มเสริมว่า “คิดว่ากลุ่มมีเป้าหมายที่แน่นอน และถ้าได้เข้าร่วมกลุ่มจะทำให้ขายชิ้นงานได้มากกว่าเดิม” สมาชิกร่วมกันกำหนดกฎระเบียบภายในกลุ่ม โดยมีการประชุม เดือนละ 1 ครั้ง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับข้อมูลต่างๆ มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ประธาน เลขา เทรย์ญิก และฝ่ายการตลาด โดยกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 300,000 -600,000 บาท ไว้สำหรับใช้และบริหารกลุ่ม ดังข้อความที่ระบุ “ส่วนใหญ่ก็จะมีด้วยกัน 4 ฝ่าย เช่น ประธาน เลขานุการ เทรย์ญิก และการตลาด และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ต่างคน ต่างฝ่าย ต่างก็ทำหน้าที่ของตน”

ด้านการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม ส่วนใหญ่แล้วแต่ละกลุ่มจะมีการแบ่งงานโดยให้รับผิดชอบงาน 1 ชิ้น ต่อ 1 คน ผู้นำกลุ่มจะเป็นคนกระจายงานที่ได้รับจากลูกค้า แบ่งตามความถนัดของแต่ละคนทำคนเดียวจนได้ชิ้นงานสำเร็จและนำมาส่งกลุ่ม ดังที่ระบุ “ใครถนัดงานอะไรก็รับไปทำได้เลยนะ เอาที่ถนัดกันเลย พอทำเสร็จแล้วก็เอามาส่งกลุ่มได้” “ส่วนมากทำคนละชิ้น ใครถนัดแบบไหนก็รับไป” มีการจัดหาวัตถุดิบย่านลิเภาด้วยตนเอง ทางกลุ่มมีการจัดเตรียมวัสดุเพียงบางอย่างให้เท่านั้น และหลังจากสมาชิกกลุ่มส่งงาน ทางกลุ่มก็จะมี การจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนของผลกำไร

ด้านการผลิต สมาชิกเป็นผู้จัดทำย่านลิเภา ส่วนห่วยส่งซื้อจากกรุงเทพฯ เรียนรู้โดยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนในชุมชน และเอกสาร ดังที่ระบุ “คนได้เรียนรู้วิธีการจักสานย่านลิเภามาจากแม่ ส่วนแม่ก็เรียนรู้มาจากยาย” แต่ก็มีสมาชิกกลุ่มบางคนที่เรียนรู้จากคนในชุมชน “เรียนรู้จากคนในชุมชน และการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลอื่น ๆ” ส่วนการผลิตไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเนื่องจากผู้ผลิตไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี ดังที่สมาชิกกลุ่มระบุว่า “การใช้เทคโนโลยีในการทำมันจะยากไป เราไม่ได้มีความรู้ทางด้านนี้ ส่วนมากก็ทำไปสิ่งที่

เคยมี จะออกแบบลายใหม่ ก็ดูลายจากลายผ้าเอาเอง” “ทำไปตามแบบ ทำตามที่เคยทำมาแต่โบราณ หรือถ้าลูกค้าอยากได้แบบใหม่ๆ ลูกค้าก็จะมีแบบมาให้ดู และก็ทำตามแบบ” ระยะเวลาในการผลิตขึ้นอยู่กับชิ้นงาน โดยใช้เวลา 15 – 30 วัน “แต่ละชิ้นจะใช้เวลาทำนาน แต่มันก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบและลวดลาย ลายยาก ๆ หรือซับซ้อนก็ต้องใช้เวลานาน” ลวดลายที่สานเป็นลายไทย และลายดอกไม้ เช่น ลายดอกพิกุล ลายดอกพิมพ์ทอง ลายมัดหมี่ ลายดาวกระจาย ลายต้นสน ลายเมล็ดแตง ลายสับปะรด ลูกค้าสั่งลายเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ ดังข้อความที่ระบุ “ส่วนใหญ่ลูกค้าก็จะสั่งลายเดิม ๆ ที่ทำกันอยู่แล้ว อาจจะเนื่องด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์” งานที่ผลิต ได้แก่ กระเป๋า ตะกร้า พาน เขี่ยนหมาก พัด กำไล ต่างหู ที่ครอบผม และกลอง ใช้หลักการออกแบบตามความต้องการของลูกค้า ดังการให้สัมภาษณ์ว่า “อย่างแรกก็ต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าด้วยการที่เคยไปออกงานขายสินค้าอยู่บ้างก็พอจะรู้ว่าลูกค้ามีความต้องการแบบไหน จากการบอกเล่าและพูดคุยของลูกค้า แล้วก็แนะนำออกแบบและปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด” มีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากประธานและกรรมการกลุ่ม รวมทั้งอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่ผู้นำกลุ่มระบุว่า “เวลาสมาชิกมาส่งงานก็จะตรวจดูบ้าง ดูลวดลาย รอยตำหนิ การเก็บรายละเอียดงาน ถ้าสินค้าไม่ดีจริงหรือมีรอยตำหนิจริงก็จะคืนให้สมาชิกไปปรับปรุง แต่สมาชิกก็ยอมรับถ้ามันมีตำหนิจริง”

ด้านการตลาด มีการจำหน่ายทั้งที่กลุ่ม มีพ่อค้าคนกลางมารับไปขาย ขายผ่านออนไลน์ และงานแสดงสินค้า OTOP เช่น งานแสดงสินค้าเมืองทองธานี และที่เชียงใหม่ ดังข้อความที่ระบุ “ตอนนี้เรามีขายที่กลุ่ม ขายในงานแสดงสินค้า ขายผ่านเพจ Facebook ขายในหลาย ๆ ทางเพื่อจะได้กระจายสินค้า” “ขายตามงานนิทรรศการต่าง ๆ และที่ที่ทางราชการจัดไว้ให้” มีการกำหนดราคาโดยคำนึงถึงรูปแบบและคุณภาพ โดยทุกคนในกลุ่มร่วมกันกำหนดราคา ดังที่ระบุในการสัมภาษณ์ “กำหนดราคาตามความ

ยากง่ายของชิ้นงาน รูปแบบและขนาด ใช้เวลาทำนาน ลวดลายยากก็ย่อมมีราคาสูง” การประชาสัมพันธ์สินค้าทาง หนังสือ วารสาร โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ดังข้อความที่ระบุ “มีหน่วยงานเข้ามาเอาข้อมูล และเผยแพร่ทางหนังสือ และวารสาร” “เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตของไทยตำบล โฆษมาลินีค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” กลุ่มลูกค้าคือ บุคคลวัยทำงาน อายุ 40 ปี ขึ้นไป มีฐานะทางสังคม ดังที่ ผู้นำกลุ่มระบุว่า “ที่สังเกตเห็นลูกค้าที่มาซื้อก็จะเป็นบุคคล วัยทำงานที่เป็นข้าราชการเสียส่วนใหญ่” “ลูกค้าที่เข้ามา เลือกซื้อ เป็นคนที่มีฐานะดี และเป็นบุคคลที่ค่อนข้างมี ชื่อเสียงทางด้านสังคม”

การสนับสนุนส่งเสริมภายในกลุ่ม ได้รับความช่วยเหลือโดยหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย องค์กรการบริหารส่วนตำบล อำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช และสหกรณ์จังหวัด ดังข้อความที่ระบุว่า “มีหน่วยงานภาครัฐก็พยายามที่จะให้ความช่วยเหลือกลุ่ม หัตถกรรมจากย่านลิเภา ทั้งในการจัดฝึกอบรม ด้านการทำ แหล่งตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์” โดยช่วยเหลือในเรื่อง ของ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร การจัดอบรม และการตลาด ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ กลุ่มมีการอบรม และศึกษาดูงาน ดังข้อความ ที่ระบุว่า “ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ ส่วนใหญ่แล้วทางกลุ่ม จะมีการอบรมเพิ่มเติมให้แก่สมาชิก” “ส่วนงานศึกษาดูงาน ก็มีการจัดให้สมาชิกอยู่บ้าง”

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ในการผลิตพบปัญหาวัสดุไม่เพียงพอ และผู้ผลิตคือผู้จักสานมี จำนวนน้อย และเวลาในการทำชิ้นงานที่ใช้เวลานาน ดังข้อความที่ระบุว่า “ย่านลิเภาเริ่มหายากขึ้น เพราะพื้นที่ ป่าโดนทำลายไปมาก” “บางครั้งก็ทำไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า คนจักสานฝีมือดี ๆ ก็เริ่มน้อยลง” “ใช้เวลาในการทำยาวนานกว่าจะได้สักชิ้น การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต้องผ่านหลายกระบวนการ” ปัญหาการตลาด เป็นเรื่องของการจัดระบบการตลาดยังไม่ดี เช่น การขาย ตั้ราคา การโฆษณาประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ ส่วน การสนับสนุนส่งเสริมภายในกลุ่มที่ได้รับจากภาครัฐยังมีไม่

ทั่วถึง ดังที่สมาชิกกลุ่มให้ข้อมูลว่า “เรื่องนี้มีปัญหา กัน บ่อยมาก เรื่องการขายตั้ราคา กันของแต่ละกลุ่ม เพื่อที่จะให้สินค้าของกลุ่มตัวเองขายออก” และ “การตลาดมันยังไม่กว้างพอ ลูกค้าที่ซื้อก็น้อย ขายได้แต่ ลูกค้าประจำ”

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์กับงาน หัตถกรรมจากย่านลิเภาของกลุ่ม พบว่าไม่มีการนำระบบ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบ สี สัน ลวดลาย เพราะขาดความรู้ในการนำระบบเทคโนโลยีมา ใช้ ดังที่สมาชิกกลุ่มระบุว่า “ยากจะกับการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการฝีมือ เพราะคนที่ทำส่วนใหญ่ก็เป็นคนแก่ ๆ ไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีหรอก” “ไม่ได้ใช้ระบบ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบ สี สัน ลวดลาย อะไรหรอก ถ้าคิดลายใหม่ ๆ ก็ลอกเลียนแบบ ลายผ้าเอาง่ายกว่า” มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ งานหัตถกรรมจากย่านลิเภาผ่านทางอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ดังข้อความที่ระบุว่า “ส่วนมากที่ทางกลุ่มพอจะทำได้ในตอนนี้ก็คือ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ผ่านอินเทอร์เน็ต การสร้างเพจ Facebook ที่สามารถดูงาน และสั่งซื้อ ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจากย่านลิเภาได้เลย”

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนางานหัตถกรรม ย่านลิเภา ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สู่เศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์

แนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มี ดังนี้

ด้านการดำเนินงานกลุ่ม ควรทำระบบข้อมูลและ การจัดเก็บข้อมูลทางสถิติและการจำแนกประเภทของ งานหัตถกรรมจากย่านลิเภาต้องมีความชัดเจน ดังที่ ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า “การดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพ กลุ่มควรมีการจัดระบบ จัดเก็บข้อมูลทางสถิติ และ จำแนกประเภทของงานให้มีความชัดเจน” รวมทั้งมี ความต่อเนื่องของนโยบาย ตลอดจนกลไกการขับเคลื่อน และการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมี

ประสิทธิภาพ การได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันทางการเงินในระบบอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในวงกว้างทั้งในเรื่องการผลิต และการวิจัยพัฒนา ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า “ต้องมีการบูรณาการ มีความต่อเนื่องกับนโยบาย มีกลไกประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” “ควรได้รับการสนับสนุนด้านการเงินในระบบของไทยจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในวงที่กว้างในเรื่องการผลิต และการวิจัยพัฒนา”

ในเรื่องของการถ่ายทอดภูมิปัญญา ควรหาแนวทางในการถ่ายทอด และจัดเก็บอย่างมีระบบ จัดระบบมาตรฐานเรื่องการผลิต และการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า

“การถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ในกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลา ควรหาแนวทางการถ่ายทอดและจัดเก็บอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ จัดระบบมาตรฐานต่างๆ ทั้งเรื่องการบริหาร การผลิต สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน”

ด้านการผลิต ควรคัดสรรวัสดุที่มีคุณภาพ ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า “ในด้านวัสดุ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นสิ่งแรกคือการคัดสรรวัตถุดิบ ควรวางแผนในการจัดสรรวัตถุดิบโดยเฉพาะวัตถุดิบหลัก คือ ยานลิเกา จะต้องคัดเลือกให้มีคุณภาพ และวางแผนให้มีเพียงพอต่อการผลิต” ควรมีการเพาะเลี้ยงยานลิเกาในระบบฟาร์มเพื่อแก้ปัญหาวัสดุไม่เพียงพอ ดังที่ระบุว่า “ควรจะมีการพัฒนายานลิเกา โดยมีการเพาะเลี้ยงในระบบฟาร์ม เพื่อเป็นการแก้ปัญหายานลิเกาที่มีไม่เพียงพอต่อการผลิต และยังช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” และควรพัฒนาหน้าที่ใช้สอยให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า มีความหลากหลายในการใช้สอย “ควรมีการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตลาด” “มีความหลากหลายในการใช้สอย” โดยมีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ควรมีการศึกษาเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิมไว้ โดยที่การพัฒนาไม่ควรทำลายเอกลักษณ์และคุณค่าเดิมที่มีอยู่เดิม ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า

“ควรระมัดระวังในการพัฒนา เพราะการประยุกต์ประโยชน์ใช้สอยให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดนั้น อาจมีผลกระทบต่อการสร้างรูปแบบลวดลาย เมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตได้มีการพัฒนารูปแบบตามความต้องการของตลาด แต่ขาดการศึกษาในเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิม ก็จะเป็นการทำลายคุณค่า ด้วยการเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอันเป็นผลจากการพัฒนาที่ไม่ได้คุณภาพ”

“ด้านเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น เป็นอีกสิ่งที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธีมีการนำรูปแบบของงานหัตถกรรมจากภาคหนึ่ง ไปพัฒนาอีกภาคหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เท่ากับเป็นการทำลายเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น”

นอกจากนี้ในการออกแบบงานหัตถกรรมจากย่านลิเกา ควรดึงเรื่องราวทางมรดกวัฒนธรรมมาผสมผสานกับหลักศิลปะ ในเรื่องของ ขนาด สัดส่วน รูปทรง สี ลวดลาย การตกแต่งที่มีความแตกต่างจากท้องตลาด แต่คงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า

“การออกแบบผลิตภัณฑ์ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากภูมิปัญญาของคนในชุมชนโดยการดึงเรื่องราวทางมรดกวัฒนธรรมผสมผสาน กับหลักการทางศิลปะ ในเรื่องของขนาด สัดส่วน รูปทรง ลวดลายสี สัน รวมถึงการนำสิ่งต่าง ๆ มาใช้ตกแต่งให้ผลงานมีความแตกต่างกับท้องตลาดแต่ยังคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ รูปแบบของสินค้าราคาไม่สูงจนกลุ่มเป้าหมายเข้าไม่ถึงตัวผลิตภัณฑ์”

ด้านการตลาด ควรศึกษาความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าในตลาดใหม่ ดังข้อความที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุ “การขายตลาดด้วยการหาตลาดใหม่ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่ต้องพัฒนาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย คุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ขยายไปยัง

ตลาดใหม่” รวมทั้งวิเคราะห์สื่อที่จะใช้ในการจัดการตลาดและการขายให้เหมาะสม และควรศึกษาการวางแผนการตลาดเพื่อให้สินค้าเข้าสู่ระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า

“ในการวางแผนการตลาดจะต้องตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นว่า ตลาดมีความต้องการในแง่ของขนาด รูปร่าง ชนิด หรือใคร ที่ไหน เมื่อไร ผู้ผลิตต้องสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จำนวนมาก เพื่อทดสอบความต้องการทางด้านตลาดในกลุ่มของลูกค้าในแต่ละกลุ่ม การขยายหรือวางตลาดได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะสร้างให้เกิดองค์ความรู้ในการประเมินความต้องการของลูกค้า หรือผู้บริโภคและเจาะกลุ่มต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคหรือวิเคราะห์สื่อที่จะใช้ในการจัดการตลาดและการขายให้ได้เหมาะสม อีกทั้งต้องรู้จักวางแผนการตลาดเพื่อให้สินค้าเข้าสู่ระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์และการเข้าสู่การค้าในระดับสากล”

ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ
ภาครัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมผลักดันขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการออกแบบ การศึกษาช่องทาง และโอกาสทางการตลาด การพัฒนาวัตถุดิบ วัสดุ รูปแบบ การขายสินค้าและควรมีงบประมาณสนับสนุน มีเวทีให้จัดแสดงสินค้าและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตหัตถกรรมจากย่านลิเภา

ผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวว่า “ภาครัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการผลักดันขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาตลาดของผู้ผลิตและผู้ประกอบการ เพราะผลิตภัณฑ์ยังขาดความใหม่ และในระยะยาวก็น่ากังวลคนรุ่นต่อไป จะยังใช้ผลิตภัณฑ์หรือไม่หรือใช้อย่างไร”

“...ต้องสร้างให้ผู้ผลิตมีความสามารถคิดและออกแบบได้ ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในตลาดมาก มองเห็นช่องทางและโอกาส และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มากขึ้น ทั้งในด้านการใช้สอยและรูปลักษณ์ ซึ่งในการพัฒนาจะต้องมองทั้ง supply chain ตั้งแต่การพัฒนาวัตถุดิบ วัสดุ มีการย้อมสีใหม่ ๆ ทนทานยิ่งขึ้นหรือมีผิวสัมผัสจากลายสาน

ใหม่ จนถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้เกิดเทคนิคและการผลิตใหม่ ๆ ตามมา”

“อีกด้านหนึ่งคือตลาด ต้องส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขายสินค้าเอง ทั้งออนไลน์ และการติดต่อกับลูกค้าในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะในประเทศหรือส่งออก และการ promote ในลักษณะของภาพรวมคือผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา ...”

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจากย่านลิเภาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อวิจารณ์ ดังนี้

การดำเนินงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา

ผลการศึกษาคำแนะนำการดำเนินงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา พบว่า การเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิกคือต้องการเสริมรายได้ เป็นงานที่มีความถนัดกลุ่มมีเป้าหมายแน่นอน ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษา Manas (2005) ที่พบว่า เหตุผลในการมาเป็นสมาชิกของกลุ่มทอผ้าเกาะยอ กลุ่มราชวัตรแสงส่องหล้า เพราะ กลุ่มมีเป้าหมายที่แน่นอน และเป็นการยกระดับรายได้

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่า สมาชิกร่วมกันกำหนดกฎระเบียบภายในกลุ่ม โดยมีการประชุม เดือนละ 1 ครั้ง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับข้อมูลต่างๆ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เป็นไปในทำนองเดียวกับ Manas (2005) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มทอผ้าครั้งหนึ่งมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดตั้งกลุ่มโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่ม และกำหนดกฎระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่ม

ผลการศึกษาที่พบว่า ด้านการผลิตของกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา สมาชิกเป็นผู้จัดหาย่านลิเภา ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Manas (2005) ที่พบว่าสมาชิกกลุ่มทอผ้าเกาะยอกลุ่มราชวัตรแสงส่องหล้าเป็นผู้หาเส้นด้ายในการทอเอง ส่วนการเรียนรู้โดย

การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wisutichanan (2014) พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในตำบลคลองแดน อำเภอ ระโนด จังหวัดสงขลา มีการสืบทอดผ่านบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้อง ส่วนในการผลิตไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเนื่องจากผู้ผลิตไม่มีความรู้ เรื่องเทคโนโลยีนั้น จะเห็นว่ายังไม่มี การนำแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในประเด็นการนำเทคโนโลยีไป ขับเคลื่อนการดำเนินกล่าว ซึ่ง Kiatnakin (2010) ระบุว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การ สร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่ เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทาง สังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรม

ส่วนผลการศึกษาทางด้านการตลาดของงาน หัตถกรรมย่านลิเภา มีการจำหน่ายทั้งที่กลุ่มมีพ่อค้า คนกลางมารับไปขาย ขายผ่านออนไลน์ และงานแสดง สินค้า OTOP สำหรับการประชาสัมพันธ์สินค้า พบว่า กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์สินค้าทาง หนังสือ วารสาร โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต OTOP ผลการศึกษา สอดคล้องกับที่ Manas (2005) ที่พบว่าผลิตภัณฑ์กลุ่ม ผ้าพื้นเมืองเกาะยอมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อและขายตาม งานแสดงสินค้าต่าง ๆ ตามศูนย์จำหน่ายที่ทางราชการจัด ให้และขายทางอินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ ผ้าพื้นเมืองเกาะยอ กลุ่มราชวัตร แสงส่องหล้า มีการ ประชาสัมพันธ์ทาง นิตยสาร วารสาร โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และ หนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาการสนับสนุนส่งเสริมภายในกลุ่มงาน หัตถกรรมย่านลิเภา ได้รับความช่วยเหลือโดยหน่วยงาน ภาครัฐ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และ สหกรณ์จังหวัด เรื่องของ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูล ข่าวสาร การจัดอบรม และการตลาด ผลการศึกษา สอดคล้องกับ Pompipatt (2010) ที่ระบุว่า การขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้องอาศัยความร่วมมือเป็นเครือข่าย

ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน และ Manas (2005) พบว่า กลุ่มผ้าพื้นเมืองเกาะยอ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในด้านการเงิน การอบรม ข้อมูลข่าวสาร และ การตลาด

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม งานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ในการผลิต พบปัญหาวัสดุ ไม่เพียงพอ หายาก และผู้ผลิตคือผู้จักสานมีจำนวนน้อย ขาดระบบการจัดการตลาด มีการขายตัดราคากันเอง การ ประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ ผลการศึกษาเป็นไปในทำนอง เดียวกับที่ Manas (2005) พบว่า การทอผ้าพื้นเมือง เกาะยอ วัตถุดิบมีราคาแพง งานที่ยาก เช่น การเก็บลาย มีคนทำได้น้อย การตลาดไม่แน่นอน ขายตัดราคา และ การประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย และ Naewhaentharn (2017) ที่พบว่า จุดอ่อนของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว คือ วัตถุดิบหายากมากขึ้น รวมทั้งการขาดแคลนแรงงาน ช่างฝีมือชั้นสูง

แนวทางในการพัฒนางานหัตถกรรมจาก ย่านลิเภา ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่เศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์

ผลการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิต่างให้ข้อเสนอแนะ ด้านการดำเนินงานกลุ่มในทำนองเดียวกันคือ ควรทำ ระบบข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติ และการ จำแนกประเภทของงานหัตถกรรมจากย่านลิเภาต้องมึ ความชัดเจน รวมทั้งมีความต่อเนื่องของนโยบาย ตลอดจนถึงการขับเคลื่อนและการประสานงานของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และควรได้รับการ สนับสนุนทางการเงินจากสถาบันทางการเงิน ใน ระบบอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในวงกว้างทั้งในเรื่อง การผลิต และการวิจัยพัฒนาในเรื่องของการถ่ายทอด ภูมิปัญญา ควรหาแนวทางในการถ่ายทอด และจัดเก็บ อย่างมีระบบ จัดระบบมาตรฐานเรื่องการผลิต และ การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และด้านการสนับสนุนและ ส่งเสริมจากภาครัฐ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมในการผลักดันขีดความสามารถในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการออกแบบ การศึกษาช่องทาง และ

โอกาสทางการตลาด การพัฒนาวัตถุดิบ วัสดุ รูปแบบ การขายสินค้าและควรมีงบประมาณสนับสนุน มีเวทีให้จัด แสดงสินค้าและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตหัตถกรรม จากย่านลิเภา แนวทางการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับ Office of the National Economic and Social Development Board (2009) ที่ระบุว่า ปัจจัยสนับสนุน การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศที่ต้องมีการ จัดทำระบบข้อมูล และการจัดเก็บ รวมทั้งมีกลไก การขับเคลื่อน ในระดับนโยบาย และปฏิบัติทั้งหน่วยงาน นโยบาย หน่วยงานด้านคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หน่วยงานสนับสนุนด้านการเงิน หน่วยงานวิจัยและ พัฒนา หน่วยงานทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐาน และ หน่วยงานด้านการตลาด

สำหรับด้านการผลิต ควรคัดสรรวัสดุที่มีคุณภาพ และควรมีการเพาะเลี้ยงย่านลิเภาในระบบฟาร์มเพื่อ แก้ปัญหาวัสดุไม่เพียงพอ และควรพัฒนาหน้าที่ใช้สอยให้ ตรงกับความต้องการของลูกค้า มีความหลากหลายในการ ใช้สอย โดยมีเอกลักษณ์ และลักษณะเฉพาะถิ่น ควรมี การศึกษาเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิม ไว้ โดยที่การพัฒนาไม่ควรทำลายเอกลักษณ์ คุณค่าเดิมที่ มีอยู่เดิม และในการออกแบบ ควรดึงเรื่องราวทางมรดก วัฒนธรรมมาผสมผสานกับหลักศิลปะ ข้อเสนอแนะนี้ เป็นไป ในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของ Kunmala (2009) ที่พบว่าแนวทางหนึ่งในการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านงาน จักสานไม้ไผ่ทำได้โดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรง และขนาด ตามความเหมาะสม การจัดการวัสดุที่มีในท้องถิ่น เน้น เอกลักษณ์เดิม แต่เพิ่มเติมเรื่องประโยชน์ใช้สอย และ Kongkaew & et al. (2015) ระบุว่า กลยุทธ์เน้น เอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในกลยุทธ์เศรษฐกิจ สร้างสรรค์งานฝีมือและหัตถกรรมชุมชน

ส่วนด้านการตลาดควรวิเคราะห์สื่อที่จะใช้ในการ จัดการตลาดและการขายให้เหมาะสม และควรศึกษาการ วางแผนการตลาดเพื่อให้สินค้าเข้าสู่ระบบตลาด อิเล็กทรอนิกส์ ข้อเสนอแนะเป็นไปในการทำนองเดียวกับผล การศึกษาของ Wongtee (2007) ที่พบว่า การพัฒนา

ทรัพยากรด้านการตลาด เป็นกลยุทธ์หนึ่งของกลยุทธ์ ผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำหรับกลุ่มงานหัตถกรรมจากย่านลิเภา

1.1 ด้านการผลิตควรมีการเพาะเลี้ยงย่านลิเภา ในระบบฟาร์ม เพื่อแก้ปัญหาวัสดุไม่เพียงพอ ออกแบบ งานหัตถกรรมจากย่านลิเภา ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีการดึงเรื่องราวทางมรดกวัฒนธรรมผสมผสานกับหลักการ ทางศิลปะ และพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า มีความหลากหลายในการใช้สอย

1.2 ด้านการตลาดควรรู้การวางแผน การตลาด เพื่อให้สินค้าเข้าสู่ระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ และการเข้าสู่การค้าในระดับสากล และการจัดเก็บข้อมูล ทางสถิติและการจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ให้มีความชัดเจน รวมทั้งหาแนวทางการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาและความรู้และจัดเก็บข้อมูลอย่างมีระบบและมี ประสิทธิภาพ

2. สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มงานหัตถกรรมจาก ย่านลิเภา พร้อมทั้งจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มี ความหลากหลาย

2.2 ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ และ เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตงานหัตถกรรม จากย่านลิเภา และผลักดันขีดความสามารถในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และพัฒนาตลาดของผู้ผลิตและผู้ประกอบการ

2.3 สนับสนุนและส่งเสริมด้านการตลาด ออนไลน์ และการติดต่อกับคู่ค้าทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีที่ เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์งาน หัตถกรรมย่านลิเภา

2. ควรมีการศึกษาศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมย่านลือเกาต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. ควรเพิ่มความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมย่านลือเกาให้มากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ได้มุมมองในมิติต่าง ๆ รอบด้าน และช่วยย้ำประเด็นสำคัญ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนา

References

- Kiatnakin, S. (2010). *Creative Capital for Creative Economy*. Bangkok: Wiline. [In thai].
- Kongkaew, M., Jaiman, P., & Pongsakorn Rungsil, S. (2015). Economic Strategy Creating Crafts and Handicrafts of Community Products “. *Ratchaphruek Journal*. 13(2): 41 – 50. [In thai].
- Kunmala, A. (2009). *A Study of Guidelines for the Development of Wood Waving Folk Handicraft Products*. Doctor of Philosophy. Culture Science Program, Mahasarakham University. [In thai].
- Manas C. (2005). *Koh Yo Native Fabrics: A Case Study of Ratchawat Saeng Song La Te Nung Koh Yo Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province*. Master of Art. Home Economics Education Program, Kasetsart University. [In thai].
- Naewhaentham, K. R. (2017). Guidelines for the Development of Local Wisdom Products for Promote Creative Economy In Nakhon Pathom Province. *Humanities, Social Sciences and Arts Journal*. (January-April 2017): 994 - 1013.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *The Twelveth National Economic and Social Develop Plan (2017 - 2021)*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. 12/12/2017 (in Thai)
- _____. (2009). *Preliminary Study Report: The Creative Economy*. Bangkok: B.C. Press (Boonchin). [In thai].
- Pornpipatt, P. (2010). “Creative Economy: The New Driving Force of Thai Economy”. *Economy and Society Journal*. (October – December 2010): 6 – 18. [In thai].
- Wisutichanan, C. (2014). *Participation in the Conservation of Local Wisdom in Khlong Den Subdistrict, Ranot District, Songkhla Province*. Master of Public Administration. Public and Private Management Program, Hattayai University. [In thai].
- Wongtee, S. (2007). *Strategies for the Development of the Ancient Fabric Industry in Uthai Thani Province*. Master of Science. Business Economics Program, Kasetsart University. [In thai].